
ЗНАЧЕНИЕ НА ИНОВАЦИИТЕ ЗА РАЗВИТИЕ НА ПУБЛИЧНИЯ СЕКТОР

Доц. д-р Христо Сирашки
Стопанска академия „Д. А. Ценов“

Резюме: В доклада се поставя акцент върху иновациите в публичния сектор. Обръща се внимание върху ролята и значението на иновациите за развитието на сектора. Разглеждат се особеностите на различните видове иновации, според различни критерии.

Ключови думи: иновации, иновационен потенциал, творчество, публичен сектор

SIGNIFICANCE OF INNOVATION FOR PUBLIC SECTOR DEVELOPMENT

Abstract: *The report focuses on innovation in the public sector. Attention is drawn to the role and importance of innovation for the development of the sector. The peculiarities of different types of innovation are considered, according to different criteria.*

Key words: *Innovations, innovation potential, creativity, public sector*

Средата, в която живеем, става все по-динамична, комплексна и сложна, тя предлага различни ситуации, които провокират управляващите да проявят съответно поведение за справяне с проблемите.

Последните години се характеризират с множество мероприятия, които са насочени към иновации в публичния сектор. Една от задачите на управлението на иновациите е да се приспособят социалните системи към променящите се условия на средата.

Възниква въпросът - какво е значението на иновациите за развитието на публичният сектор и как да се осигури устойчивост на дейността използвайки неговия иновационен потенциал? За да се отговори на поставеният въпрос, е необходимо най-напред да се изпълнят няколко задачи: първо, да се посочи същността на понятието иновация; второ, да се определи с какво се свързва публичния сектор и неговата дейност; трето да се посочи какво се разбира под понятието иновационен потенциал. Поради ограниченият обем на разработката, ще бъде направен скромнен опит за изпълнение на част от така посочените задачи.

По отношение на същността на понятието „иновация“ съществуват различни интерпретации, всяка от които има определено значение за дефинирането и реализирането на мисията на организацията и постигането на целите ѝ.

Иновацията е понятие със сложно съдържание, което не може да се дефинира еднозначно и пълно, така че да задоволява изискванията на различните практически ситуации. Все пак има няколко опорни точки, върху които може да се изгради задоволителна представа за същността му.

Характерно за първия елемент е, че иновацията се свързва с някаква новост – нова идея. При втория елемент въз основа на новостта се осъществява целенасочена дейност по предизвикване на реални промени в това, което се предлага, и в начина, по който се произвежда, разпространява и реализира. Третата опорна точка е фактическата положителна оценка на новостта и съдържащият я обект от страна на потребителите. На четвърто място, същността на иновацията не може да се разбере, ако тя не се разглежда като процес, включващ логически обособени, но свързани фази и операции. Петото изискване е да е възможно установяването на материалния или нематериалния резултат от развитието на новата идея. Това изискване е изпълнено безспорно, когато става дума за нови в световен мащаб продукти (материали, суровини, машини и др.) и технологични процеси. Макар и трудно, новостта може да се открие и в усъвършенстваните продукти и процеси и да се опише с термините: по-надежден, по-безопасен, с по-добър дизайн, с по-добра правна защита и т.н. Голяма част от иновациите се изразяват в последователни, малки усъвършенствания, които обаче водят до значителен кумулативен ефект за организациите¹.

Действително, иновацията се обвързва с процесите на промяна или приспособяване, като по този начин управляващите целят запазване на устойчивостта на системата. Иновациите са мощен фактор за развитие и усъвършенстване на дейността. Идеята, реализацията и използването на новия резултат на иновацията са етапи от повтарящ се във времето процес, насочен към устойчиво развитие.

В тази връзка някои автори² споделят становището, че иновацията може да означава промени в оборудването, човешките ресурси, методите на работа или комбинация от трите.

¹ Вж. по-подробно: Бенев, Б., Мениджмънт на иновациите, С., ИК “БМ”, 1996, с. 6-7

² Кънев, П., И. Пантелеева, Продуктовите иновации в малките и средни фирми, Свищов, АИ Ценов, 2004. с 33.

Трябва да се има предвид, че всяко успешно внедряване на иновация е последвано от целенасочено и неуправляемо разпространение в определен териториален обхват, времеви граници и сфери на приложение.³

Питър Дракър⁴ отбелязва, че трябва да се разграничават системната и целенасочена иновация от тази, която е резултат от някакъв гениален проблясък. В управленската и иновационна практика трябва да се изучава целенасочената, системната иновация, базирана на анализ и плод на упорит труд, разработена по организиран, целенасочен и системен начин. Тези иновации се състоят в търсенето на промени и поглед към промяната като възможност за успех.

Във връзка с това, може да се обърне внимание на творчеството в иновационната дейност. Творчеството в иновационната дейност зависи до голяма степен от влиянието на множество условия. По тази причина според някои автори⁵ предписването на универсален стимулатор на творчеството, който би имал еднакъв успех при различните иновации, е невъзможно. В зависимост от конкретните условия и комбинация от фактори, се използват множество подходи, методи и средства за създаване и стимулиране на творческите способности на участниците в иновационния процес. Тяхното прилагане е насочено към максимално и ефективно използване на потенциала на участниците, на преките и косвени връзки и зависимости творчеството и главните параметри на иновационната дейност.

Творческо мислене се налага винаги, когато трябва да се анализира проблемна ситуация, а също и да се разработват варианти за решаване на проблема. Творческият начин на мислене при решаване на проблемите е една от най-характерните

³ Богданова, М., Сирашки, Хр., Парашкевова, Е. Управление на иновациите, Свищов, АИ Ценов, 2018, с. 146.

⁴ Вж. по-подробно: Дракър, П. Иновации и предприемачество, С. Класика и стил, 2002, с.171-186.

⁵ Вж. Пандева, М. Иванов, Н. Иновацията, С. Техника, 1983. 59-61.

черти на стратегическото мислене. Ориентирано към сложни, специални и нестандартни задачи, творческото мислене може да ни даде отговор на въпроса дали е подходящо да се продължи работата по даден проект или новите познания предоставят възможност за използване на друг по-ефективен път за промяна. Евристичното начало подтиква към нови мисли, идеи и поведение, насочено към уважение на мнението на членовете на екипа. Творчеството спомага за обобщаване на информацията, да се влага в нея нов смисъл, да се откриват нови тенденции, да се начертават нови вектори на развитие.⁶

По важни резултати, които се постигат благодарение на творчеството:⁷

1. Повишаване на вероятността за успешно реализиране на иновацията вземане на решение за разработване на иновационния проект неговото практическо реализиране често са разделени от интервал, по време на който настъпват изменения в поведението и изискванията на външната среда. Необходима е навременна, оперативна и гъвкава реакция на органите, управляващи протичането на иновационния процес. Посочва се, че от друга страна повишената вътрешна динамика на иновационната дейност се характеризира с неочаквано възникване на нови, нерешавани до този момент проблеми. Именно успешното решаване на възникващите трудности в много от случаите изисква творческо умение и дръзновение, способност за действие в нетрадиционна среда. От тази гледна точка творчеството е необходим елемент на управленско въздействие, насочено към преодоляване на организационните рискове при иновацията.

2. Повишаване на техническата и технологична гъвкавост на иновационния процес. Творчеството оказва силно влияние върху оригиналността, степента на техническо съвършенство,

⁶Димитров, Д. Стратегическо управление на фирмата, Университетско изд. „Стопанство“, 1993, 13с.

⁷Вж. Пандева, М. Иванов, Н. Иновацията, С. Техника, 1983. 59-61.

естетическите показатели, съответствието с изискванията на потребителите и други качествени параметри на иновационния продукт. В този смисъл влиянието му се проявява в няколко насоки:

✓ Оперативно отстраняване на някои недостатъци и грешки, допуснати в етапите на научните изследвания и проектните дейности. Откриването на проблемите в разработките и своевременното им отстраняване в голяма част от случаите се извършва от персонала, който осъществява внедряването и опитното производство, поради което е необходимо той да има креативни способности, компетентен, но и бързо да решава възникналите проблеми.

✓ Усъвършенстване на иновационната среда чрез съпътстващи иновации, тъй като при внедряването на основното нововъведение, често се налага да се направят нововъведения по технологичната и организационна верига. Практиката показва, че възникването на необходимост от подобни иновации не винаги може да се предвиди.

✓ Непрекъснато повишаване на техническите, икономическите, организационни и други параметри на иновацията за продукта след пускането му в продажба. Това е свързано с внасяне понякога на незначителни от принципна гледна точка подобрения, които са доста ефективни частични подобрения.

3. Повишаване на икономическите резултати от реализирането на иновациите. Колкото по-силни са творческите елементи в иновационната дейност, толкова по-висок е и реализираният ефект. Творческите решения не са само спътници на процеса по появяване на нов продукт. Те влияят и на неговата ефективност.

Твърди се, че ролята на творчеството в иновационната дейност не се ограничава в един единствен иновационен цикъл. Култивирането на висока творческа активност на всички категории персонал, участващи в реализирането на иновациите, често води към повишаване на вероятността за възникване на идеи, представляващи импулс за следващи иновации.

Водени от тенденцията за усъвършенстване на иновационния процес и в частност на иновационното мислене което е необходимо на участниците в екипа при определяне

на целите на иновационните проекти, не можем да пренебрегнем и някои гледни точки на стратегическото мислене. Предимствата, които се предлагат от гледните точки на стратегическото мислене са следните⁸:

- “Групиране на клиентите на максимално количество отделни категории;
- Преценяване на всички възможни начини по които клиентите реагират на фирмата;
- Оценка на всички незадоволени изисквания на клиентите;
- Стремех за разгадаване на бъдещите изисквания на клиентите или внушаване на такива;
- Подробен анализ на подхода на конкурентите към пазара;
- Търсене на неовладяни от конкурентите области, а също и преценка на възможността за завладяването им;
- Предвиждане на реакцията на конкурентите при определени действия на фирмата;
- Безпристрастна оценка на силните и слаби страни на фирмата, а също и търсенето на нови;
- Насочване вниманието към шансовете, които могат да се използват най-добре и внимание за опасностите породени от слабите страни.”

Прави впечатление, че гледните точки на стратегическото мислене са насочени главно към задоволяване на изискванията на клиентите, стратегическия бизнес и запазване на предимството пред конкуренцията, но това не пречи да се използват за развитие на публичния сектор. В крайна сметка това са някои от основните цели и задачи, които може да се поставят пред иновациите в публичния сектор.

Важно значение за управлението на иновациите в публичния сектор има иновационният потенциал на сектора. Разбира се, това е свързано със степента на възможностите на дадена система на съвкупността от средства, условия, видове взаимодействия и качество на ресурсите, необходими за постигане на определени цели.

⁸Каменов, К. Мениджмънт, Абагар, В. Търново, 1998, с. 271-272.

Във връзка с това може да се посочи, че развитието на всяка иновационна система зависи от състоянието на съвкупния потенциал на обществото и ефективността на взаимодействие между отделните му компоненти. Те са: потенциалът на природните ресурси, производствения потенциал, научният, демографският и външно-икономическият потенциал.

В крайна сметка, различните характеристики на този потенциал определят диапазона на възможностите да се осъществят нововъведения в сектора, които са насочени към развитието му.

ЛИТЕРАТУРА

1. Бенев, Б., Мениджмънт на иновациите, С., ИК "БМ", 1996
2. Богданова, М., Сирашки, Хр., Парашкевова, Е. Управление на иновациите, Свищов, АИ Ценов, 2018
3. Димитров, Д. Стратегическо управление на фирмата, У-ниверситетско изд. "Стопанство", 1993
4. Дракър, П. Иновации и предприемачество, С. Класика и стил, 2002
5. Каменов, К. Мениджмънт, Абагар, В. Търново, 1998
6. Кънев, П., И. Пантелеева, Продуктовите иновации в малките и средни фирми, Свищов, АИ Ценов, 2004
7. Мончев, Н., Иноватика, Благоевград, ЮЗУ, „Неофит Рилски“, 1996
8. Панчева, М. Иванов, Н. Иновацията, С. Техника, 1983
9. Панчева, М. Иванов, Н. Иновацията, С. Техника, 1983